

Javaslat
a Viadukt
(biatorbágyi völgyhidak)
felvételére a Biatorbágyi Értéktárba

Készítette:

Tótpál Judit DLA

Biatorbágy, 2015. április

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó neve:

Tótpál Judit DLA

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Tótpál Judit DLA

Levelezési cím: Rákóczi u. 14.

Telefonszám: +96 2 0 299 0763

E-mail cím: tpjudit@gmail.com

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése:

BIATORBÁGYI VÖLGYHIDAK

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

Ipari és műszaki megoldások

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:

2051 Biatorbágy, Füzés-patak völgye, hrsz.: 113

3. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

Biatorbágyi Értéktár

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

Az 1931. szeptember 13-án történt merényletnek köszönhetően országosan ismert biatorbágyi viadukt elnevezés valójában két völgyhidat takar. A Budapest – Bécs fővonal kiépítésekor 1884-ben épült a jobb vágány hídja, a vasútvonal kétvágányúsításakor, 1898-ban pedig a bal vágány völgyhídja. A Füzés patak fölött átívelő hidak terméskő támpilléreken és egy középső pilléren nyugvó párhuzamos övű kéttámaszú acél rácsostartó szerkezetek, melyeknek harmadik, parabola alakú öve egy későbbi, 1941. évi megerősítés alkalmával került elhelyezésre. A vasúti fővonal villamosításakor megnőtt a vonatok menetsebessége, az ebből adódó terhelésnövekedés tette szükségessé a hidak acélszerkezeteinek megerősítését. A

harmadik öv aláfeszítése a párhuzamos övű rácsostartó erőjátékának megváltoztatásával, s nem a rácsrudak keresztmetszet-növelésével tette teherbíróbbá az eredeti szerkezetet. Ennek a szerkezeti megoldásnak további előnye volt az is, hogy a szerkezet elkészítéséhez nem volt szükség állványzatra. A hidakat a múlt század hetvenes éveiben vonták ki a forgalomból, mivel a hidak közvetlen környezetében a vasúti pálya kis sugarú ívei jelentősen lassították a forgalmat. Az új pályaszakasz az eredeti nyomvonalától É-ra épült. A völgyhidakra a MÁV nem tartott igényt, műemléki védettség hiányában komolyan felmerült elbontásuk lehetősége. Megőrzésük érdekében a '80-as évek végén Biatorbágy Nagyközség közösségi tulajdonban átvette a hidakat a MÁV-tól. A '90-es évek elején elvégezték a terméskőfalazat és az acélszerkezet állagmegóvását, a jobb vágány hídján sétaút vezet át, kilátóként működik, a bal vágány hídját lezárták.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

A biatorbágyi völgyhidak különlegessége többrétű: egyrészt nincs már Magyarországon máshol páros vasúti völgyhíd, csak Biatorbágyon, másrészt az látható harmadik övvel való megerősítés egy igen ritkán alkalmazott műszaki megoldás vasúti völgyhidak esetében, harmadrészt az ország jelenlegi területének földrajzi adottságaiból kifolyólag a vasúti völgyhidak száma igen csekély.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája

A vasutak hossza, jellege és rövid leírása. 1894. évi állapot szerint

Kereskedelemügyi Minisztérium, Pallasz Rt. Nyomdája, Bp. 1896

Görög Sándor: A vasutak építése

Közlekedési Szakkönyvtár, Wodianer F. és Fiai Műintézete Bp. 1910

Ács András, Dr. Tóth Jenő: Vonalkorszerűsítés Bp. Kelenföld és Biatorbágy között
Sínek Világa 1973/1.

Cs. Nagy Lajos: Alagút épül Abaliget – Bükkösd között

Vasút 1975/3.

Nemeskéri-Kiss Géza: Lebontották a husztóti völgyhidak áthidalószerkezeteit

Sínek Világa 1976/3.

Ács András: Üzembe helyezték az új Biatorbágy állomást

Vasút 1977/6.

Búza Kiss Lajos: A rendes nyomtávú közforgalmi nagyvasúti felépítmények magyarországi története 1945-ig

BME Vasútépítési Tanszék Bp. 1977

Nemes Dezső: A biatorbágyimerénylet és ami mögötte van

Kossuth Kiadó Bp. 1981

Fekete Ibolya: Viadukt, egy film dokumentumai

Népműv. és Propaganda Iroda + MAFILM 1983

Dr. Nemeskéri-Kiss Géza: A biatorbágyi vasúti völgyhidak története

Mélyépítéstudományi Szemle 1983/5.

Móza Katalin: Robbantsák fel újra? Pingpongmeccs a Viadukt körül

Pest Megyei Hírlap 1984. március 31.

Dr. Nemeskéri-Kiss Géza: A biatorbágyi vasúti völgyhidak története

Sínek Világa 1985/3.

Baróti Géza: Sportközpont, üzletváros, „Mini Magyarország”. Mire jó a Viadukt?

Magyar Nemzet 1987. június 1.

MÁV Műemlékvédelmi Szabályzat

1987

M.N.P.: A biatorbágyiak döntöttek. Ismét felrobbantják?

Pest Megyei Hírlap 1988. június 6.

Bozó Emil: Meg lehet menteni

Pest Megyei Hírlap 1988. június 20.

Holnapy Kálmán: Feljegyzés

MÁVTI 1990. március

Költségbecslés

MÁVTI 1990. május

Bozó Emil: Bontsák? Mentsék? Viták a Viaduktról

Kurír 1991. február 4.

J.Sz.I.: Mi lesz a sorsa? Csend honol a híd körül

Pest Megyei Hírlap 1991. június 28.

Tótpál Judit: A biatorbágyi völgyhidak védelmében

TDK dolgozat, BME Építésmérnöki Kar Építészettörténeti és Elméleti Intézet 1991

Boszik Péter: Az attentátor. Matuska Szilveszter regénye, Pozsony, 2005

Vargyai Gyula: A biatorbágyi merénylet. Merénylet a merénylet ellen, Bp., 2002

Buskó András: Vasútépítés, vasúti katasztrófák Biatorbágyon és Herceghalmon. in: Biatorbágy „ezer” éve. Helytörténeti olvasókönyv I., Biatorbágy Kultúrájáért Alapítvány, Biatorbágy, 2002

Beszélő nevek. Biatorbágyi közterületek és névadóik. Helytörténeti olvasókönyv II., Biatorbágy Kultúrájáért Alapítvány, Biatorbágy, 2006

Viadukt. Egy film dokumentumai. Budapest, 1983

Nemeskéri-Kiss Géza: A biatorbágyi vasúti völgyhidak története .in:Mélyépítéstudományi Szemle 1985; Sínek világa, 1985. 3. szám

Nemeskéri-Kiss Géza: A biatorbágyi viadukt építésének története. in: Biatorbágyi Krónika 1991/8. 10–11. o.

Egy „elfelejtett” évforduló (Joó Csaba) .in: Biatorbágyi Krónika 2000/11. 21. o.

Hamis az aranyhullám (Matuska Szilveszter propagandafilm-forgatókönyve) .in: Biatorbágyi Krónika 1995/3. 19. o., 1995/4. 18–19. o.

Horváth Imre: Hídépítések csinnadratta nélkül – Százéves Viadukt in: Biatorbágyi Krónika 1998/12. 23. o.

Horváth Imre: 75 éves az első magyar villamosított vasúti fővonal, in: Biatorbágyi Krónika 2007/10 10–11. old

Wiesner Sándor: Hidrobbantás. in: Biatorbágyi Krónika 2005/3. 24–25. o., 2005/4. 28–29. o.

Horváth Imre: Josephine Baker Biatorbágyon? in: Biatorbágyi Krónika 2006/7. 23. o.

Katasztrófa (H. I.)in: Biatorbágyi Krónika 1994/KII. 20. o.

Papp László: Matuska mint börtönigazgató?,in: Biatorbágyi Krónika 1996/11. 21. o.

Papp László: Matuska, a „művész”,in: Biatorbágyi Krónika 1995/12. 17. o.

Papp László: Matuska Szilveszter képei, in: História 1995/7

(<http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/historia/95-07/ch11.html#id533488>)

Bárdos Imre: A merénylet,in: Biatorbágyi Krónika 2006/8. 24–26. o.

Horváth Imre: Merénylet, in: Biatorbágyi Krónika 1991/9. m.

Merénylet. In: Belvedere 1994/3-4

Sáli Erika: A merénylő grafikái,in: Biatorbágyi Krónika 1995/12. 17. o.

Sáli Erika: Matuska Szilveszter grafikái ,in: História 1995/7
(<http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/historia/95-07/ch12.html>)
Nánási Tamás: A merénylő reggelije. Matuska Márkusék vendége volt,in: Biatorbágyi Krónika 1996/11. 21. o.
Sáli Erika: Örült zseni vagy zseniális örült, in: Biatorbágyi Krónika194/9. 23. o., 1994/10. 19. o., 1994/11. 23. o.
Horváth Imre: Százhusz éves Viadukt, in: Biatorbágyi Krónika 2004/8. 18. o.
Horváth Imre–Palovics Lajos: Szent Vendel-túra. Egy honismereti kirándulás stációi a Biatorbágy Kultúrájáért Alapítvány, Biatorbágy, 2007-ben

Selmeczi Vilmos: Találkoztam Matuskával, in: Biatorbágyi Krónika 1998/9. 25. o.
Nánási Tamás: Torbágyi hídőrség, pátyi fegyverekkel – Nyíri Sándor '56-os emlékei, in: Biatorbágyi Krónika 2004/10. 15. o.
Horváth Imre: „Védtelen” Viadukt, in: Biatorbágyi Krónika 1995/3. 4. o.
Nánási Tamás: A Viaduktot védte a torbágyi nemzetőrség, in: Biatorbágyi Krónika 2001/10. 6–7. o
György Sándor Balázs: "Bombamerénylet transzban?" - Matuska Szilveszter a sajtóban és a városi legendákban
(http://napitortenelmiforras.blog.hu/2015/08/13/_bombamerenylet_transzban_matuska_szilveszter_a_sajtoban_es_a_varosi_legendakban)
Bombamerénylet transzban? Tolnai Világlapja 1931. október 31. 43. szám 30. o.
Sereg András: A Matuska-per, egy híres ügy a magyar jogtörténetből
<http://www.jogiforum.hu/hirek/33551> (2015. augusztus 12.)
Nemes Dezső:Abiatorbágyi merénylettől a statáriumig História, 1981/1 23–28. o.(<http://www.tankonyvtar.hu/en/tartalom/historia/81-01/ch05.html>)
Sára Sándor: Krónika 10. rész (dokumentumfilm-sorozat a magyar 2. hadseregről, 1979–1982)
Koltai Tamás: Szakszerűen kisiklatott vonatok, Filmvilág 1983/1. (2015. augusztus 12.)
http://www.filmvilag.hu/xista_frame.php?cikk_id=6696
Merénylet Biatorbágnál: 75 éve robbantott Matuska Szilveszter, in: Múlt-Kor2006. szeptember 13. (Múlt-kor/MTI-Panoráma - Vladár Tamás, Sajtóadatbank <http://mult-kor.hu/cikk.php?id=14764>)
<http://www.performan.org/works/sylvester-matuschka/> (2015. augusztus 12.)
http://www.lyricsmania.com/sylvestre_matuschka_lyrics_lard.html (2015. augusztus 12.)

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat